

Descobreixen dos documents originals inèdits del segle IX del monestir de Gerri de la Sal

Els dos pergamins es van recuperar en una casa particular de **Senterada** i s'han dipositat a l'Arxiu Comarcal del Sobirà

Gerri de la Sal
SERGI MARTÍ

El professor Jesús Alturo, catedràtic de Paleografia, Codicologia i Diplomàtica del Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), amb la col·laboració de la investigadora predoctoral de la UAB Tània Alaix, ha estat els encarregat de recopilar els documents en llatí del segle IX o anteriors i, com a característica important, originals. Durant aquesta feina en la que s'han recopilat els 100 documents més antics de Catalunya per ser inclosos en els volums 112 i 113 dels 118 que tenen les *Chartae Latinae Antiquiores* s'han descobert dos pergamins fins ara inèdits procedents del monestir de Gerri de la Sal. Els dos documents s'han inclòs a l'addenda d'aquesta publicació que recopila els textos europeus més antics.

Aquests dos pergamins, que corresponen a dos compravendes, una datada el 23 de març de l'any 845 i l'altra el 30 de setembre de 848, estaven guardats en una casa particular del poble de Senterada, al Pallars Jussà. Els seus propietaris Mireia Font i Jesús Sánchez, de Casa Leonardo d'aquesta localitat, que tenien els dos pergamins per herència juntament amb altres documents no tant antics, van decidir dipositar el seu fons particular a l'Arxiu Comarcal del Pallars Sobirà per tal que pugui ser estudiat i consultat. Tant Alturo, nascut al Pont de Suert, com Alaix tenen molta vinculació amb el Pirineu de Lleida i asseguren que la descoberta els ha fet "una especial il·lusió".

Jesús Alturo destaca la sensibilitat d'aquesta família en dipositar els textos en un arxiu per a que puguin estar a l'abast de la comunitat educativa i dels investigadors.

El catedràtic del Pont de Suert i responsable de la publicació explica que "No és rar que en col·leccions privades del nostre país

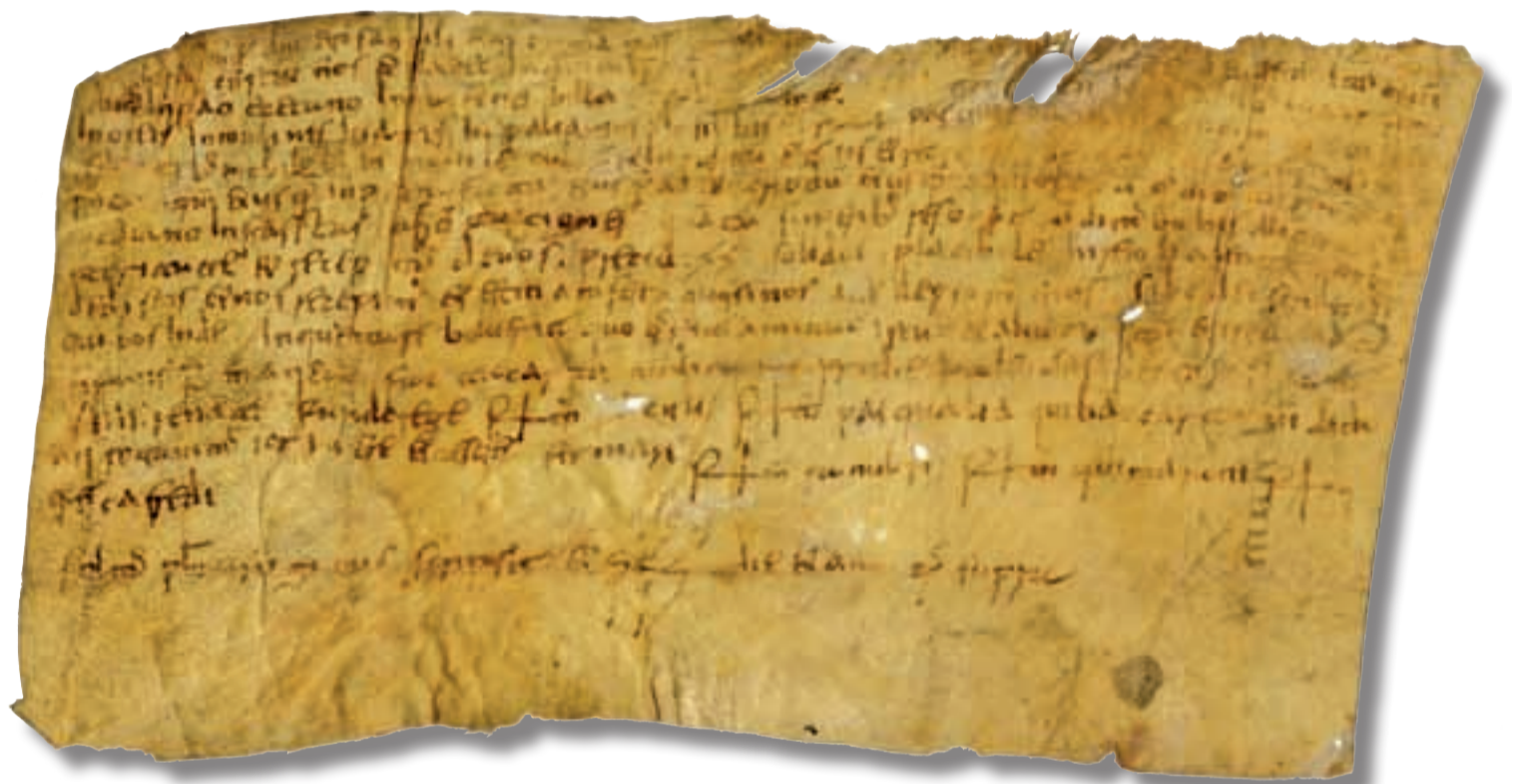

FOTO: / Document de compravenda del monestir de Gerri de la Sal datat del 30 de setembre de 848. Està dipositat a l'Arxiu Comarcal del Pallars Sobirà, a Sort

hom pugui descobrir encara documents, còdexs i incunables de gran valor cultural, sencers o en estat fragmentari. Però, certament, és la primera vegada que s'ha recuperat dos diplomes tan antics, del segle IX, i originals".

EL DOCUMENT MÉS ANTIC

Entre els 100 documents que s'han aportat a la col·lecció destaca el document escrit original més antic de Catalunya que data del 15 d'octubre de l'any 815 i està dipositat a l'Arxiu Capitular d'Urgell a la Seu d'Urgell.

ALTRES DOCUMENTS

La recerca també ha permès identificar un document corresponent a un judici presidit a Girona pel comte Guifré el Pelós l'any 898, del qual es coneixia l'existència però no la seva ubicació.

Altre document singular de l'obra és una carta que l'emperador Carles II, anomenat el Calb, adreçà el 877 als barcelonins amb un afegit textual, segurament es-

crit per ell mateix, que constitueix la carta més antiga coneguda d'un sobirà franc.

Tots els documents estudiats són escrits en pergami. Però n'hi ha dos de gran mida, que es van escriure en paper: la butlla del papa Formós, de l'any 892 (162 x 32 cm) i la del papa Romà, del 897 (163 x 45 cm). A tall de curiositat, destaca un contracte de compravenda escrit per un sacerdot, anomenat Ibirol (894), amb molts errors ortogràfics, particularment inversions de lletres, el que fa pensar als investigadors que el prevere devia ser dislèctic.

Entre els escrivans més destacats es troba el canonge Adanagell, secretari del primer bisbe de la diòcesi restaurada de Vic, coneixedor de diverses modalitats d'escriptures i d'alfabets, que es pot considerar l'home més culte de Vic de final del segle IX.

PROTOCOLALÀ

"Tots els textos són escrits en llatí medieval, en un moment en

què el llatí no s'aprenia en l'àmbit familiar, sinó a l'escola, perquè la llengua quotidiana era ja el protocatà, una llengua romànica que està en la base del llatí escrit en aquesta època i que, de vegades, per insuficient preparació de qui escrivia o per voluntat de fer-se més entenedor, aflorava a la superfície textual ni que fos en formes més o menys llatinitzades", indiquen Jesús Alturo i Tània Alaix.

"El primer balbuçig de la nostra llengua apareix ja escrit, ni que sigui de forma imperfecta i vacil·lant, en aquests diplomes", continuen, "tot i que el llatí fou emprat sempre de forma preferent en la documentació jurídica de Catalunya fins al segle XVIII, en altres territoris, com Castella, ja des del segle XIII es preferia la llengua vernacla".

Els investigadors destaquen també la gran riquesa documental de Catalunya en aquest període, tant en volum com en tipologia. Apunten que sols del segle X,

període no recollit en l'obra actual, Catalunya disposa de més de 7.000 documents i que "avui per avui, l'únic poble d'Europa que compta per a l'Alta Edat Mitjana amb un diplomataris és el de Polinyà del Vallès, publicat per la UAB l'any 1985".

UN PROJECTE EUROPEU

La col·lecció *Chartae Latinae Antiquiores* és una de les empreses acadèmiques col·lectives més importants a nivell internacional en el camp de la Paleografia i de

Les 'Chartae Latinae Antiquiores' recull els documents originals més antics d'Europa